

NORGES HØYESTERETT

Den 30. november 2017 avsa Høyesterett dom i

HR-2017-2262-A, (sak nr. 2017/1253), straffesak, anke over dom,

A (advokat Anders Brosveet)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Tonje Tønder)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Matheson**: Saken gjelder spørsmål om lagmannsretten begikk en saksbehandlingsfeil da den på bakgrunn av et begrenset fritak fra taushetsplikt lot en psykologspesialist forklare seg som vitne om fornærmede i en straffesak, uten at forsvareren fikk innsyn i fornærmedes fullstendige journal.
- (2) Oslo statsadvokatembeter satte 7. januar 2016 A under tiltale for flere grove seksuallovbrudd mot sin datter C fra hun var seks til hun var om lag åtte år gammel.
- (3) A ble også tiltalt for gjentatt mishandling av sin daværende kone B og deres felles barn C, D og E, jf. straffeloven 1902 § 219 første ledd.
- (4) Ved Oslo tingretts dom 3. juni 2016 ble A funnet skyldig etter tiltalen og dømt til fengsel i ni år. Han ble i tillegg dømt til å betale 300 000 kroner i oppreisningserstatning til C og 100 000 kroner til hver av de øvrige fornærmede.
- (5) Tiltalte anket til lagmannsretten over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, lovanvendelsen og straffutmålingen. Bare anken over domfellelsen for seksuallovbruddene mot C ble tillatt fremmet.
- (6) Barneverntjenesten hadde i september 2013 truffet vedtak om akutt plassering av tiltaltes barn. Cs beredskapshjem ble senere hennes permanente fosterhjem.
- (7) Psykologspesialistene Hedda Wrånes og Gunvor Knutsen ved Akershus universitetssykehus ga 6. mars 2015 en uttalelse om C til Oslo politidistrikt. De to

spesialistene er tilknyttet avdeling for barn og unges psykiske helsevern – BUP X – heretter BUP. I uttalelsen skriver de blant annet at C er en jente som har vært utsatt for komplekse traumer. Det er også opplyst at de i mars samme år hadde startet med ukentlig leketerapi for henne, og at det var planlagt parallelle veiledningssamtaler med fostermor.

- (8) Under saksforberedelsen for lagmannsretten gjennomgikk forsvareren saksdokumentene i barnevernssaken. Hun oppdaget da at C i 2015 skal ha uttalt at fosterbestefaren "har gjort det samme mot meg som det pappa gjorde". Forsvareren fremla dette for statsadvokaten i en e-post 6. april 2017.
- (9) Den 5. mai 2017 oversendte statsadvokaten en ny erklæring til forsvareren som Wrånes og Knutsen hadde utarbeidet om C. Også denne erklæringen, som er datert 2. mai 2017, er stilet til Oslo politidistrikt. Innledningsvis heter det:

"U.t. [undertegnede] sender herved svar på anmodning om uttalelse vedrørende C f. 00.00.2005."

- (10) Om selve anmodningen som det er vist til, sies det i erklæringen:

"I forbindelse med aktuell anmodning som omhandler uttalelse C skal ha gjort til fostermor: 'Bestefar har gjort det samme mot meg som det pappa gjorde', er vi blitt bedt om å informere om hendelsesforløpet rundt uttalelsen slik vi kjenner det samt hvilke faglige vurderinger vi gjør rundt uttalelsen."

- (11) Jeg kommer senere tilbake til det nærmere innholdet i erklæringen fra psykologspesialistene.
- (12) Forsvareren gjorde gjeldende at uttalelsen av 2. mai 2017 var et nytt bevis i saken av betydning for skyldspørsmålet, og at psykologspesialist Wrånes derfor burde avgi forklaring under ankeforhandlingen. Hun krevde at lagmannsretten påla Wrånes å gi forsvareren tilgang til journaler og eventuelle rapporter fra BUP som var underlag for den nye erklæringen.
- (13) Settevergen til C ga et begrenset samtykke til at erklæringen kunne brukes under lagmannsrettssaken. Om samtykkets form og innhold er opplyst følgende i lagmannsrettens kjennelse 10. mai 2017, der det tas stilling til kravet fra forsvareren:

"I den foreliggende saken har Cs verge under ankeforhandlingen muntlig opphevet psykologspesialist Wrånes sin taushetsplikt for så vidt gjelder erklæringen 2. mai 2017 og hennes vitneforklaring i denne forbindelse. Opphevelsen av taushetsplikten gjelder ikke underlagsmaterialet for den nevnte erklæringen."

- (14) I kjennelsen kom lagmannsretten til at "det ikke er anledning til å begrense opphevelsen av taushetsplikten til ikke å gjelde underlagsmaterialet for erklæringen 2. mai 2017". På den bakgrunn uttalte retten at "så fremt psykologspesialist Wrånes skal forklare seg som vitne, og erklæringen skal fremlegges, er hun løst fra taushetsplikten og hun må legge frem de etterspurte dokumentene som er underlagsmaterialet til erklæringen 2. mai 2017, jf. også straffeprosessloven § 116". Slutningen i lagmannsrettens enstemmige kjennelse lyder slik:

"1. Under forutsetning av at psykologspesialist Hedda Wrånes skal være vitne i saken, pålegges C v/verge å legge fram underlagsmateriale i form av journaler og rapporter for erklæringen 2. mai 2017. Dette gjelder i den utstrekning

journalen og rapporter ikke inneholder opplysninger som er underlagt taushetsplikt av hensyn til tredjeperson.

2. **Dørene lukkes under psykologspesialist Wrånes sin forklaring, og de tilstedeværende pålegges taushetsplikt."**

- (15) Direktøren ved Akershus universitetssykehus tilskrev samme dag lagmannsretten og gjorde gjeldende synspunkter på forholdet mellom vergens samtykke til å gi ut taushetsbelagt informasjon og behandlerens ansvar for å "foreta en selvstendig helsefaglig og skjønnsmessig vurdering av hva som vil være forsvarlig å gi ut av opplysninger i dette tilfellet". I brevet heter det avslutningsvis:

"Ettersom forståelsen av lagmannsrettens kjennelse er korrigert, og bistandsadvokaten forstår denne som at det gjelder underlagsmaterialet til erklæringen, vil psykolog Waage gjennomgå dette og eventuelt utlevere kopi av de journaldokumenter der hun mener det er forsvarlig. Fullstendig pasientjournal vil ikke utleveres sakens parter."

- (16) "Waage" er her angivelig skrivefeil for Wrånes.
- (17) Aktor og forsvarer fikk etter dette innsyn i til sammen sju journalnotater. Notatene knytter seg til enkeltstående konsultasjoner behandleren hadde hatt med C og med fostermor i perioden 16. juni til 3. desember 2015. Jeg kommer senere tilbake til det nærmere innholdet i notatene.
- (18) På dette tidspunktet var aktor og forsvarer blitt enige om at selve erklæringen av 2. mai 2017 *ikke* skulle dokumenteres for lagmannsretten. I rettsboka er følgende protokollert om dette:

"Det var enighet om at erklæring fra psykologspesialist Hedda Wrånes, inntatt i utdraget på side 117-118, tas ut av saken. Erklæringen har ikke vært dokumentert, og rettsbetjenten tok dokumentet ut av utdragene i lunsjpausen."

- (19) I og med at planen fortsatt var at Wrånes skulle *forklare* seg om erklæringen, gjorde forsvareren gjeldende at det ikke var i samsvar med slutningen i lagmannsrettens kjennelse bare "å fremlegge deler av journalen som anføres å ha tilknytning til erklæringen 2. mai 2017", og at det derfor måtte fremlegges journal "fra hele behandlingsforløpet". Så lenge dette ikke var gjort, krevde hun at forklaringen fra Wrånes skulle avskjæres som bevis etter straffeprosessloven § 292 andre ledd bokstav a eller c.
- (20) Kravet førte ikke frem. I lagmannsrettens enstemmige kjennelse 11. mai 2017 heter det blant annet:

"Lagmannsretten legger til grunn at psykologspesialist Wrånes i hovedsak skal forklare seg om erklæringen 2. mai 2017, som ikke vil bli dokumentert for retten. ... Psykologspesialist Wrånes har etter lagmannsrettens kjennelse fremlagt for aktor og forsvarer utskrift av deler av fornærmedes journal, og lagmannsretten legger til grunn at det fremlagte materialet samsvarer med lagmannsrettens kjennelse 10. mai 2017. ...

... Lagmannsretten kan ikke se at det vil være i strid med tiltaltes rett til kontradiksjon at vitnet forklarer seg. Det vises til at forsvarer nå har fått tilgang til de journaler og rapporter som danner grunnlaget for psykologspesialist Wrånes sin erklæring 2. mai 2017, og det vil bli mulighet for forsvarer til å stille spørsmål til vitnet under ankeforhandlingen."

(21) Lagmannsrettens slutning lyder:

"Begjæringen om å avskjære forklaringen fra psykologspesialist Hedda Wrånes som bevis, tas ikke til følge."

(22) Borgarting lagmannsrett avsa 22. mai 2017 dom med slik domsslutning:

"1. A, født 00.00.1972, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 195 første ledd andre punktum, jf. andre ledd bokstav c, jf. § 206, straffeloven (1902) § 192 andre ledd bokstav a, jf. første ledd bokstav a, jf. § 206 og straffeloven (1902) § 197, samt for det forhold som er endelig avgjort ved Oslo tingretts dom 3. juni 2016, til en straff av fengsel i 8 – åtte – år og 6 – seks – måneder.

2. A, født 00.00.1972, dømmes til å betale oppreisningserstatning til C med 300 000 – trehundretusen – kroner innen to uker fra forkynnelsen av dommen."

(23) Tiltalte har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder saksbehandlingen og straffutmålingen. Høyesteretts ankeutvalg traff 4. august 2017 slik beslutning:

"Saksbehandlingsanken tillates fremmet for så vidt gjelder spørsmålet om begrenset dokumentinnsyn grunnet delvis opphevelse av lovbestemt taushetsplikt. For øvrig nektes anken fremmet."

(24) I saksbehandlingsanken er gjort gjeldende at det var feil av lagmannsretten å tillate at psykologspesialisten fikk forklare seg når det ikke samtidig ble gitt innsyn i alt underlagsmaterialet fra hele behandlingsforløpet. Det er anført at forsvareren uten slikt fullstendig innsyn hindres i å stille mulige relevante spørsmål til den vurderingen vitnet har gitt, og som er av stor betydning for avgjørelsen av skyldspørsmålet i saken. Dette er en feil som kan ha hatt betydning for lagrettens svar på skyldspørsmålet.

(25) Påtalemyndigheten har tatt til motmæle og gjort gjeldende at lagmannsrettens avgjørelse 11. mai 2017 er riktig, og at det dermed ikke hefter noen saksbehandlingsfeil ved lagmannsrettens dom.

(26) *Mitt syn på saken*

(27) Saken gjelder spørsmålet om lagmannsretten har behandlet de prosessuelle virkninger av et begrenset fritak fra taushetsplikt på riktig måte.

(28) Jeg redegjør først for samtykke som grunnlag for at domstolen kan motta *forklaring* om forhold som er underlagt lovbestemt taushetsplikt.

(29) Straffeprosessloven § 108 bestemmer at enhver som innkalles for å vitne i retten, plikter å møte og forklare seg, med mindre annet er bestemt ved lov. Straffeprosessloven § 119 er et eksempel på at annet er bestemt. Bestemmelsen lyder:

"Uten samtykke av den som har krav på hemmelighold, må retten ikke ta imot forklaring av prester i statskirken, prester eller forstandere i registrerte trossamfunn, advokater, forsvarere i straffesaker, meklingsmenn i ekteskapsaker, leger, psykologer, apotekere, jordmødre eller sykepleiere om noe som er betrodd dem i deres stilling."

(30) Hvor langt et samtykke til å frigi taushetsbelagte opplysninger rekker, må avgjøres ved tolkning. Det ligger i sakens natur at et slikt samtykke ikke kan tolkes utvidende.

Motstykket til dette er at begrensninger i samtykket ikke kan tolkes innskrenkende slik at samtykket blir videst mulig.

- (31) Det stilles ingen formkrav til et fritak fra taushetsplikt. Et samtykke kan derfor eksempelvis gis ved en muntlig erklæring, som i vår sak.
- (32) Bevisbyrden for at samtykke er gitt, og for at det som er frigitt, ligger innenfor samtykket, må nødvendigvis ligge hos den som i utgangspunktet har taushetsplikt. Et fritak bør derfor nedtegnes skriftlig slik at det er klart både at det er gitt fritak, og hva det går ut på. Av den grunn bør retten, dersom et begrenset samtykket gis muntlig under forhandlingene, ikke bare protokollere at samtykke er gitt, men også nedtegne hvilke begrensninger som skal gjelde.
- (33) Psykologers taushetsplikt følger av helsepersonelloven § 21, jf. § 3 og § 48. I § 22 heter det at plikten ikke er til hinder for at opplysninger gjøres kjent for andre "i den utstrekning" den som har krav på taushet samtykker. Dette klargjør – slik straffeprosessloven § 119 også må forstås – at den som har krav på hemmelighold, kan gi et *begrenset* fritak fra taushetsplikten. Prosesslovgivningen setter imidlertid rammer for hvor omfattende begrensninger som kan tillates, dersom vitnet først skal forklare seg. Dette kommer jeg tilbake til.
- (34) Straffeprosessloven § 108 sammenholdt med § 119, må forstås slik at den som er løst fra taushetsplikten gjennom samtykke, har forklaringsplikt for retten så langt samtykket rekker. Det er i Ot.prp. nr. 13 (1998–1999) side 86 forutsatt at dette også gjelder for helsepersonell.
- (35) For barn under 16 år vil vergen ha samtykkekompetansen innenfor de rammer som pasient- og brukerrettighetsloven setter, jf. helsepersonelloven § 22 andre ledd.
- (36) Jeg går nå over til å se på spørsmålet om i hvilken utstrekning en fornærmet som i straffesak fritar et vitne fra taushetsplikt, også må legge frem *underlagsmateriale* for det tema vitnet skal forklare seg om.
- (37) Situasjonen i foreliggende sak var at settevergen muntlig opphevet psykologspesialist Wrånes' taushetsplikt, slik at hun skulle kunne forklare seg om erklæringen hun hadde avgitt om fornærmede. I rettsboka er det protokollert at "[f]ornærmede v/verge har fritatt vitnet fra taushetsplikten". Det er i protokollatet ikke nevnt noe om at samtykket var avgrenset til et bestemt tema eller at det var satt andre begrensninger. Som jeg tidligere har redegjort for, fremgår imidlertid klare begrensninger for samtykket av premissene for lagmannsrettens første kjennelse.
- (38) Lagmannsretten stilte likevel vilkår om at underlagsmaterialet for den aktuelle erklæringen måtte fremlegges hvis vitnet skulle forklare seg. Den viste i den forbindelse til Rt-2001-1113 der ankeutvalget uttaler følgende:

"... Ei delvis forklaring vil kunne gi eit skeivt bilete av kva som har skjedd i saka, og motparten vil også kunne bli hindra i å få stilt relevante spørsmål. I tillegg ville ein rett til berre å forklare seg om visse spørsmål, reise vanskelege avgrensings spørsmål.

Så langt advokaten er gitt opp til å skulle forklare seg som vitne, er han også løyst frå teieplikta, og han må då leggje fram omspurt korrespondanse som gjeld det temaet han

skal forklare seg om, jf. Rt-1992-949 og Schei side 694."

- (39) Avgjørelsen gjaldt krav om fremleggelse av dokumenter i sivil sak, der en advokat skulle føres som vitne for en part og forklare seg om ellers taushetsbelagte opplysninger i forholdet mellom advokat og klient. I følge kjennelsen og avgjørelsen den viser til, innebærer et slikt forklaringsstilbud at advokaten er løst fra taushetsplikten. Det følger også at vedkommende – dersom forklaring skal gis – vil være pliktig til å forklare seg fullt ut, og ikke bare kan gi "ei delvis forklaring" i tilknytning til det angitte tema.
- (40) Videre følger det av kjennelsen at *underlagsdokumentene* for taushetsbelagte forhold det gis samtykke til å forklare seg om, også er omfattet av fritaket og kan kreves fremlagt.
- (41) I NOU 2001: 32 side 959 er uttrykt følgende i merknadene til bestemmelsen som senere ble vedtatt som tvisteloven § 22-5:
- "... Dernest må det gjelde at hvis begrensningen kan medføre en risiko for at forklaringen, eller de deler av et realbevis som gjøres kjent for retten, kan gi et skjevt bilde i en parts disfavør, må denne kunne motsette seg at det skjer en begrenset bevisføring. I så fall må beviset helt avskjæres. Er det gitt samtykke til å gi forklaring om et forhold uavhengig av § 25-5 (1), kan det ikke samtidig settes som vilkår at skriftlig materiale som belyser det samme tema ikke skal fremlegges, jf. Schei side 694 med henvisninger."**
- (42) Den rettslige situasjonen på dette punktet er beskrevet slik av Skoghøy, Tidsskrift for strafferett nr. 2 2013, side 165 på side 189:
- "... Hvis samtykke er begrenset slik at det er en reell mulighet for at retten kan få et skjevt helhetsbilde, må retten nekte å ta imot forklaringen."**
- (43) Disse utgangspunktene må, slik lagmannsretten har lagt til grunn i kjennelsen av 10. mai 2017, etter mitt syn også gjelde for forklarings- og fremleggelsesplikten i straffesak når fornærmede har gitt et begrenset samtykke til opphevelse av taushetsplikt.
- (44) Ved vurderingen tar jeg utgangspunkt i at det i begge prosessformer gjelder en sannhetsplikt for vitner.
- (45) I sivile saker følger dette av tvisteloven § 21-4. Bestemmelsen pålegger partene å sørge for at saken blir riktig og fullstendig opplyst. Partene skal også gi de redegjørelser og tilby de bevis som er nødvendig for å oppfylle plikten. Dette begrunner at ikke partene, ved å begrense partsvitners fritak fra taushetsplikten, skal kunne tilby vitneførsel som skaper mulighet for at retten får et skjevt helhetsbilde. Slik skjevhet ville dessuten kunne komme i konflikt med vitnets egen sannhetsplikt etter tvisteloven § 24-8 fjerde ledd.
- (46) I straffesaker følger sannhetsplikten for vitner av straffeprosessloven § 128, eventuelt § 149 for så vidt gjelder sakkyndige vitner. Dette skal vitnet forsikre overfor retten, jf. straffeprosessloven § 131. Retten skal dessuten "på embets vegne våke over at saken blir fullstendig opplyst", jf. straffeprosessloven § 294. I dette ligger at retten også kan pålegge et vitne å ta med seg dokumenter eller andre ting som det har plikt til å legge frem, jf. straffeprosessloven § 116. Retten kan eventuelt gi pålegg etter § 210 om at dokumentet utleveres.

- (47) Jeg kan ut fra den felles sannhetsplikten i begge prosessformer ikke se noen grunn til at ikke også et vitne som er fritatt fra taushetsplikt av fornærmede i straffesak, skal måtte forklare seg fullt ut om forklaringstemaet etter samme norm som gjelder for et vitne i sivil sak. Mens temaet i sivile saker – slik som oppsummert i juridisk teori – vil være om begrensninger i samtykket skaper reell mulighet for at retten kan få et skjevt helhetsbilde, må vurderingstemaet i straffesaker være hvorvidt begrensninger fører til at saken ikke blir fullstendig opplyst, jf. straffeprosessloven § 294. I så fall må retten kunne nekte å ta imot forklaringen på samme måte som i sivile saker.
- (48) Når taushetsplikten for bestemte opplysninger er frafalt slik at vitnet skal kunne forklare seg om forholdet, må det videre i straffesak også være slik at dokumentet der opplysningen fremkommer, da er gjort tilgjengelig for fremleggelse. Dette må gjelde uavhengig av om forklaringen gis i sivil sak eller straffesak, og uavhengig av at stillingen til fornærmede som vitne i straffesak, er en annen enn stillingen til et vitne i sivil sak. Dersom fornærmede ikke ønsker at det gis innsyn i journalen, vil imidlertid samtykket kunne trekkes tilbake, med den virkning at heller ikke forklaring kan gis når ikke dokumentet kan fremlegges.
- (49) Omfanget av det underlagsmaterialet som må legges frem i straffesak, vil være underlagt det skjønnet retten skal foreta etter straffeprosessloven § 294 med hensyn til hva sakens opplysning krever. Jeg viser her til Rt-1996-781 der det fremgår at rettens plikt "til å sørge for fullstendig opplysning av saken, jf. strpl § 294, må ses i relasjon til hva som er rimelig og praktisk og økonomisk forsvarlig". Uttalelsen gjaldt spørsmålet om sakens opplysning krevde utsettelse av ankeforhandlingen. Etter mitt syn har prinsippet også relevans ved vurderingen av omfanget av et pålegg om utlevering av underlagsmateriale. Bestemmelsen åpner altså for en avveining mellom antatt bevisverdi av det aktuelle bevismaterialet og andre hensyn. Men fornærmede kan ikke begrense sitt fritak fra taushetsplikten på en slik måte at det er en reell mulighet for at den plikten retten har etter § 294, ikke kan oppfylles. I så fall må retten nekte å motta vitneforklaringen.
- (50) Jeg vil imidlertid føye til at fornærmede gjennom en presis angivelse av forklaringstemaet, kan skjermes mot unødvendig innsyn i underlagsmaterialet. Opplysninger i dette materialet som ikke angår det vitnet skal forklare seg om, og som dermed utgjør overskuddsinformasjon, må også kunne sladdes.
- (51) Med dette som utgangspunkt, går jeg over til å vurdere om de begrensninger som gjaldt for hva som skulle fremlegges i vår sak, ga reell mulighet for at saken ikke ble fullstendig opplyst, og at retten derfor skulle ha nektet å ta imot forklaringen til Wrånes.
- (52) Jeg nevner først at Wrånes – i den utstrekning hun skulle forklare seg – var blitt pålagt å legge frem "underlagsmateriale i form av journaler og rapporter for erklæringen 2. mai 2017". Formuleringen kan rent språklig klart ikke forstås som at lagmannsretten påla psykologspesialisten å legge frem Cs fullstendige journal. Det var følgelig tale om en fremleggelsesplikt som var begrenset til forklaringstemaet for vitnet; noe som er i samsvar med den normen jeg allerede har skissert.
- (53) Spørsmålet er etter dette om Wrånes' forklaring likevel skulle vært avskåret fordi erklæringen av 2. mai *etter sitt innhold* gjorde det påkrevd at Cs fullstendige journal ble fremlagt for å hindre muligheten for at saken ikke ble fullstendig opplyst.

(54) Om selve bevisbedømmelsen heter det i lagmannsrettens dom:

"Ved bevisbedømmelsen har lagmannsretten i all hovedsak lagt til grunn Cs forklaring i de to dommeravhørene. Hennes forklaring styrkes av de øvrige bevis i saken – både dokumentbevis, særlig fra barnevernssaken, og vitneforklaringer."

(55) Jeg konstaterer etter dette at det samlede bevisbildet var langt mer omfattende enn bare forklaringen fra Wrånes.

(56) For øvrig er jeg ved prøvingen henvist til å bygge på det skriftlige materialet forsvareren hadde for hånden under Wrånes' forklaring; det vil si erklæringen av 2. mai 2017 og de sju journalnotatene som det var gitt innsyn i. I mangel av objektive holdepunkter for noe annet, må jeg legge til grunn at hun har forklart seg i samsvar med hva som fremgår av dette materialet.

(57) I erklæringen refererer Wrånes sine observasjoner av C og gjengir hva både hun og fostermor har sagt under konsultasjonene. For så vidt gjelder C, gjengis både at hun fortalte til fostermor at fosterbestefar "har tatt hånden ned i buksen hennes", at hun "løy om det med bestefar" og at hun har fortalt "konkret om seksuelle overgrep utført av far". I et eget avsnitt heter det:

"C har i terapi snakket om traumatiske opplevelser i biologisk familie. C har fortalt om flere konkrete hendelser hvor biologisk far har forgrepet seg seksuelt på henne. U.t har da hatt et terapeutisk fokus rett mot følelser i det hun har formidlet, og ikke hatt fokus på detaljene i det hun har fortalt. Det er dermed ikke notert i journal detaljer knyttet til overgrepene C har fortalt om."

(58) Når det som er opplyst i erklæringen om hva som er nedtegnet, ses i sammenheng med de fremlagte journalnotatene, legger jeg til grunn at de fremlagte notatene utgjør samtlige nedtegnelser som erklæringen har støttet seg på.

(59) I erklæringen heter det også at C "sannsynligvis i tidlige barneår hos biologisk familie [har] erfart at nærhet og omsorg henger sammen med det seksuelle", og at "den uvanlige seksuelle atferden C viser henger sammen med opplevd vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt hos biologisk familie i tidlige barneår".

(60) Mens deler av erklæringen er refererende slik som angitt, er de siste uttalelsene som jeg har sitert, vurderingspregete og med antydning av årsaksforhold.

(61) Det kan spørres om behandleren ved sin uttalelse om årsaksforhold har uttalt seg om fornærmedes troverdighet på en slik måte at det utløser krav på å få se journalnotater ut over dem som er fremlagt. Spørsmålet må besvares i lys av innholdet av de journalene som faktisk er fremlagt, og sammenhengen de er fremkommet i.

(62) Av det jeg har sitert fra erklæringen, fremgår at behandleren har hatt et terapeutisk perspektiv ved journalføringen. Journalnotatene bekrefter dette. De er datert henholdsvis 16. juni 2015, 5. november 2015, 12. november 2015 og 3. desember 2015. Flere av notatene har samme dato. De ligger i tid betydelig etter 3. mars 2015, som tingretten angir som første gang C ga opplysninger om seksuelle overgrep. Ut fra tingrettens dom fremkom slike opplysninger mer i detalj i dommeravhør 19. mars 2015.

- (63) Episoden der C forteller Wrånes at "far til fostermor, besse, har gjort det samme som far pleide å gjøre med henne" er beskrevet i et av notatene fra 5. november. Notatet inneholder en særskilt vurdering av Cs beskyldning og lyder:
- "I denne timen kommer C med alvorlige beskyldninger mot fostermors far. Hun sier at han har gjort det samme mot henne som far har gjort, seksuelle overgrep. U.t drøfter dette med foreldrearbeider GKN. Vi drøfter at det kan være at C kommuniserer tidligere erfaringer i relasjon. Hun har erfart at nærhet og omsorg henger sammen med det seksuelle, og det vil være sannsynlig at C overfører dette til nye nære relasjoner. Det blir viktig at det tas forholdsregler i fht dette i fosterhjemmet, at man er i forkant i miljøet."**
- (64) Notatet der "C sier at hun løy om det med bestefar", er datert 12. november 2015 og inneholder en omfattende beskrivelse av terapisisuasjonen. I vurderingsdelen heter det:
- "C har i denne timen en atferd hvor hun prøver å presse, true u.t. til å gjøre som hun vil. Dette er noe C har opplevd i relasjon til sine biologiske foreldre. Det kan være nyttig å utforske, sette ord på følelser knyttet til dette, med fokus på at C bedre skal kunne forstå egne følelser og egne indre tilstander."**
- (65) Journalføringen må forstås med utgangspunkt i at behandleren i en terapeutisk sammenheng har forsøkt å gripe barnets uttalelser og opptreden ut fra barnets egne forestillinger om hva som har skjedd, og nedtegnet dette i en psykologfaglig form. Vurderingen Wrånes har foretatt, bygger ut fra hva de tidligere retter har gjengitt, ikke på andre opplysninger enn det barnet i avhør tidligere hadde gitt uttrykk for.
- (66) Forsvarers anførsel om at erklæringen påkaller behov for å se hele Cs journal, bygger – etter det jeg kan se – på at det kan være tenkelig at journalen inneholder opplysninger som vitnet ikke har fremlagt og heller ikke vektlagt, men som kunne gitt grunnlag for å trekke behandlerens vurdering i tvil. Det foreligger imidlertid ingen konkrete holdepunkter for at dette var tilfelle. Forsvarer hadde dessuten ut fra det fremlagte materialet, etter mitt syn, muligheter til å eksaminere vitnet om holdbarheten av og bredden i den vurderingen hun hadde foretatt av årsaksforhold.
- (67) Det vil være opp til domstolen å vurdere om psykologspesialistens vurdering av årsaksforhold som inngang til behandlingen av en fornærmet, kan tillegges vekt, og i tilfelle hvor stor vekt, ved vurdering av om tiltalte er skyldig. Denne avgjørelsen må treffes ut fra det totale bevisbildet. Lagmannsretten har, som påpekt tidligere, uttrykkelig redegjort for hvilket materiale bevisvurderingen bygger på og hvordan det er bedømt.
- (68) Jeg kan etter dette ikke se at det var en saksbehandlingsfeil at ikke Cs fullstendige journal ble fremlagt for forsvareren og aktor.
- (69) Under henvisning til det som ellers har vært fremme i saken om hvordan helsepersonell skal forholde seg til fritak fra taushetsplikt, vil jeg avslutningsvis nevne: I den grad vergen – på barnets vegne – har fritatt en psykolog fra taushetsplikten, vil psykologen slik jeg allerede har redegjort for, ha forklarings- og fremleggelsesplikt så langt fritaket rekker. En adgang for helsepersonell til å overprøve dette ved å holde de frigitte opplysningene tilbake, vil etter mitt syn ikke være i samsvar med hvordan lovgiver har fordelt kompetansen på dette feltet.

(70) Med det resultat jeg er kommet til, er det ikke nødvendig for meg å komme inn på betydningen av Grunnloven § 104 om hensynet til "barnets beste" som eventuell skranke for fremleggelsesplikten.

(71) Anken må etter dette forkastes.

(72) Jeg stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

(73) Dommer **Noer:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(74) Dommer **Falch:** Likeså.

(75) Dommer **Ringnes:** Likeså.

(76) Dommer **Tønder:** Likeså.

(77) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: